

HAVENES FRIHED

— slagorð fólkaflokksins undir viðgerðini av fiskimarksmálinum í fimtiárunum

Í stjórnarðöð fólkaflokksins frá 1950 til 1958 var fiskimarksmálið nógv frammi. Andstöðan á tingi, javnaðarflokkurin og tjóðveldisflokkurin, kravdu 1901-sáttmálan við bretar um 3 fjórðingar fiskimark við brotnum linjum uppsagan, og fiskimarkið flutt út á 12 ella 16 fjórðingar út frá beinum linjum. Hesum var landsstýrissamgongan imóti við fólkaflokkinum á odda.

1954-samráðingarnar

Í Keypmannahavn segði Hákon Djurhuus, táverandi landsstýrismaður, tey viðgittu orðini: »Jeg holder på havenes frihed«. Á tingi var fólkaflokkurin við til at samtykkja, at senda eina nevnd niður at tosa við bretar, at spyrja teir, um vit ikki kundu fáa eina evarska litla broyting í 1901 sáttmálan, soleiðis at hesin kundi halda fram í 10 ár afturat. Henda broyting var, at meðan fiskimarkið hevði verið 3 fjórðingar við brotnum linjum, so skuldi tað framvegis verða 3 fjórðingar, men út frá eini beinari linju vestan fyri, meðan tað norðan-, eystan-, og sunnan fyri framvegis skuldi verða 3 fjórðingar við brotnum linjum.

Úrslitið av hesum samráðingum, var til viðgerðar á tingi í fyrstu vikuni av august 1954. Hákon Djurhuus talaði fyri uppskotinum. Legði dýran við, at tað vildi einki »presens« geva, um vit fyrri 10 ár afturat gingu við til 3 milamarki.

1956-samráðingarnar

Kravið um útflyting fiskimarkins fekk alsamt størri og størri

undirtøku í fólkinum. Hóast sáttmálin, sum var til viðgerðar í 1954, varð gjordur fyrri 10 ár, frá 1955 at rokna, so bað fólkaflokkslandsstýrið av nýggjum um samráðingar við bretar, og nú var farið farið niður at spyrja bretar, um tað ikki var møgulegt, at fiskimarkið kringlat landið kundi roknast út frá beinum linjum. Hetta gingu bretar við til, og sáttmáli varð nú av nýggjum gjordur, um 3 fjórðinga fiskimark út frá beinum linjum, at galda í 10 ár. Soleiðis var fólkaflokkurin við til at binda okkum til 3 fjórðinga fiskimarkið í 12 ár, frá 1955 til 1967.

Hesin sáttmáli var til 1. viðgerð á tingi um miðjan januar 1957. Hákon Djurhuus helt fram, at føroysku útsendingarnir høvdu sett fram nýski um eitt ógvuliga vilt sjómærk við Føroyar. (4 fjórðingar), helt heldur ikki, at úrslitið var so ringt, sum summir vildu gera tað til.

Hann bað so ríkisumboðsmannin, sum hevði verið við í London, um at vátta, at frá foroysskari síðu varð sett fram krav um 4 milamark. Hetta gjørdi ríkisumboðsmaðurin.

Talaðu ikki til tingið

Av teirri roðu sum J. Fr. Øregaard helt undir somu tingviðgerð framgongur, at fólkaflokkslandsstýrið als ikki hevði talað við tingið um hesar samráðingar áðrenn. Øregaard segði m. a.:

»Tann samráðingarnevndin, sum seinast samráddist við bretar, var ov illa útgjørd, til dømis hevði hon ikki havt

fund áðrenn, við teir, sum mest áværa, sum nú fiskimannaflokkini, útróðrarflokkin, skiparafelagið og reidarafelagið ella lögtingið.

Stig fyrri stig við størsta varsemi

Í 1954 var ein almennur útfundur í Vágstúni í Klaksvík.

Tjóðveldisflokkurin rak sama rok- og rumbulspolitikkinn

- vildi ikki taka undir við uppskoti um, við samráðingum, at fáa vanlukkusáttmálan úr gildi

- Vísti ongan vilja til at finna eina skilagóða loysn, men rak sama rok- og rumbulspolitikk sum í dag

Aftaná at vanlukkusáttmálin um 3 fjórðinga fiskimark var undirritaður at galda í 10 ár fram til 1967, stóð øllum monnum um greitt, at bretar stóðu sterkir. Við nevnda sáttmálini í hendi, kundu teir nú fram til 1967 krevja rett sín, til at veida inn at trimum fjórðingum við Føroyar.

Tá so Ísland í 1958 fekk viðurkenning fyrri sínum 12 fjórðinga fiskimarki, stóð øllum greitt, at 1957-sáttmálini í orðsins sanna týdningi var ein vanlukkusáttmáli.

Javnaðarflokkurin hevði tá uppskot um, at taka nýggjar samráðingar upp við bretar, og við samráðingum royna annaðhvørt at fáa sáttmálan úr gildi, broyttan ella stytta. Hetta uppskot vann tó ikki frama. Heldur ikki tjóðveldisflokkurin tók undir við hesum uppskoti.

Men tjóðveldisflokkurin rumbuldi sum vant. Rak rok- og rumbulspolitikk. Kravdi í fyrsta lagi av dønnum, at teir skuldu kunngera brets, at fiskimarkið við Føroyar verður flutt út á 12 fjórðingar. Hetta krav settu teir fram, hóast teir vistu, at danir ikki kundu ganga hesum kravi á móti, tá bretar søtu við áður nevnda 10-ára sáttmála, sum var galdandi til 1967. Í øðrum lagi royndi tjóðveldisflokkurin at fáa loysing uppá hetta mál. Sagt varð, at sáttmálin var gjordur millum Danmark, sum hevur uttanríkisráðgjafi okkara um hendi og brets. Fingu við loysing frá Danmark, so sluppu vit eisini undan hesum sáttmála.

Fyrirverandi løgtingsmaður S. P. Zachariassen var orðstýrari. Á hesum fundi var fiskimarksmálið til umrøðu. Fleiri útróðrarmenn í Klaksvík høvdu orðið og vinstu fiskimarksmarksmálið flutt, frá 3 út á 4 fjórðingar. Hákon Djurhuus tók orðið og helt fyrri, at vit áttu at vera varnir og vísa størsta varsemi í hesum máli. Hetta átti einans at roynast stig fyrri stig og í samráðingum við bretar. Á sama fundi gjørdur menn eina útrokning hvørs facit varð, at við stig fyrri stig politikki fólkaflokksins vildi tað taka 150 ár — skrivað: eitt hundrad og fimti ár — at fáa fiskimarkið viðkað frá trimum út á fyra fjórðingar.

Tá so fólkaflokkurin í dag, við Hákon Djurhuus og Knút Wang á odda, mótmæla sam-

ráðingum við bretar, so má talan verða um markleysan frekleika. Ella trúgva teir. Hákon Djurhuus og Knút Wang, at fólkið alt hevur gloymt hesa niðingsgerð teirra?

Sjálðsamur politikkur

Tá vit hava loyvt okkum at víst á, at fólkaflokkurin skiftir støðu, at hann ongan sjálvstøðugan politikk hevur, at hann eltir aðrar, eitt nú tjóðveldisflokkinn, so gerst Knút Wang firtin. Hann heldur fast við, at fólkaflokkurin rekur ein sjálvstøðugan politikk. Um hetta fæst neyvan semja, men tað man vera breið semja um, at fólkaflokkurin rekur ein sera sjálðsaman politikk.

10 ára sáttmálin varð broyttur

— tá javnaðarflokkurin kom til stjórnarvaldið í 1959

Tað var í januar 1959, at javnaðarflokkurin sum størsti flokkur skipaði stjórn saman við sambandsflokkinum og sjálfstýrissflokkinum. Sama ár eydnaðist hesum landsstýri, í samráðingum við bretar, at loysa okkum frá vanlukkusáttmála fólkaflokkslandsstýrisins. Fiskimarkið var tá beinan vegin flutt út á 6 + 6 fjórðingar, soleiðis at 12 fjórðinga fiskimark var galdandi fyrri allar tjóðir uttan bretar, sum ávisar tíðir høvdu rett at veida á ávisum økjum millum 12 og 6. Avgjørt varð, at frá 12. mars 1964 skuldu bretar missa henda rett, og frá tí degi skuldi fiskimarkið við Føroyar verða óskert 12 fjórðingar, galdandi fyrri allar tjóðir.

Fólkaflokkurin greiddi ikki hetta mál, og rok- og rumbulspolitikkur tjóðveldisflakksins kundi eingi úrslit geva. Varð uppskot javnaðarflokksins ikki fylgt umstøðir, so høvdu vit 3 fjórðinga fiskimark fram til 1967. Hetta er veruleikin og einki annað.

Nú eru samráðingar aftur í umbúna. Seinastu tíðina hevur dúgla verið rumbul. Seinasta desperata royndin verður gjord, til tess at forða fyrri eini skilagóðari loysn, tí skal tað aftur nú eydnast hesi somu landsstýrissamgongu at fáa eitt gott úrslit, so eru allar forsetningarnir fyrri »rok- og rumbulspolitikki« tjóðveldisflakksins hornvir.

Og tað er í minsta lagi ein vanlukka fyrri teir sjálvar.

Kokkaskeið

byrjar 20. februar 1973.

Nærri við at venda sær til

KLAKSVÍKAR SJÓMANSSKÚLI

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINT PRODUKT

Radiotelegrafistskeið

byrjar um miðan mars 1973.

Nærri við at venda sær til

KLAKSVÍKAR SJÓMANSSKÚLI